

Prof. dr hab. Ryszard A. Stefański*

Przestępstwo manipulacji wskazaniem drogomierza

Wprowadzenie

Ustawą z dnia 15 marca 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz ustawy – Kodeks karny¹ został dodany do Kodeksu karnego art. 306a typizujący przestępstwo, które ogólnie można określić jako dotyczące manipulacji wskazaniem drogomierza w pojeździe mechanicznym. Chodzi o czynności obejmujące zmianę wskazania drogomierza pojazdu mechanicznego lub ingerowanie w prawidłowość jego pomiaru (§ 1) lub zlecenie innej osobie wykonanie tego (§ 2)². Pierwotnie przepis miał szerszy zakres, gdyż proponowany art. 306a przewidywał kryminalizację zmiany wskazania licznika przebiegu całkowitego pojazdu mechanicznego lub ingerowania w prawidłowość jego pomiaru (§ 1) oraz wbrew przepisom ustawy: a) dokonanie wymiany licznika przebiegu całkowitego pojazdu; b) niezawiadomienie o wymianie licznika przebiegu całkowitego pojazdu; c) niepodanie w zawiadomieniu danych wymaganych ustawą; d) nieprzedstawienie pojazdu w stacji kontroli pojazdów w celu sprawdzenia, czy licznik, zgodnie ze swoim przeznaczeniem, odmierza przebieg pojazdu; e) uniemożliwienie dokonania odczytu wskazania tego licznika wraz z jednostką miary³.

823

* Uczelnia Łazarskiego w Warszawie, Wydział Prawa i Administracji, Katedra Prawa Karnego.

¹ Dz.U. poz. 870, dalej: nowela.

² Propozycje kryminalizacji ingerencji we wskazania licznika przebiegu zostały zgłoszone już w 2011 r., lecz opracowany wówczas projekt zmian Kodeksu karnego z 2011 r. nie stał się obowiązującym prawem (szerzej zob. D. Szeleszczuk, *Kryminalizacja procederu „cofania liczników” w świetle projektów nowelizacji Kodeksu karnego, „Paragraf na Drodze”* 2018, nr 6, s. 31–32).

³ Projekt z dnia 7 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy – Prawo o ruchu drogowym, <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12307059/katalog/12484405#12484405> (dostęp: 5.02.2020).

Kryminalizacja zachowań określonych w art. 306a k.k. jest jednym ze środków mających na celu zapobieganie dość powszechnemu zjawisku nieuprawnionej ingerencji we wskazania drogomierza. W przeważającej mierze proceder ten obejmuje pojazdy samochodowe i ukierunkowany jest na osiągnięcie przez sprzedającego pojazd nieuprawnionej korzyści majątkowej, w wyniku wprowadzenia kupującego w błąd co do stanu technicznego sprzedawanego pojazdu, tj. aktualnego stanu drogomierza. Tak zwane cofanie licznika nasiliło w początkach lat 90. XX wieku i było związane z masowym sprowadzaniem do Polski używanych samochodów z Zachodu. Cofnięcie analogowego licznika było z reguły czynnością prostą. Kryminalizacja tych zachowań ma – jak podkreśla się w uzasadnieniu noweli – „wypełnić istniejącą lukę, gwarantując pewność obrotu i zapobiegając nieuczciwym, oszukańczym praktykom sprzedających pojazdy mechaniczne. Jednocześnie nowelizacja ma za zadanie zlikwidować proceder polegający na oferowaniu usług zaniżania wskazań drogomierza w pojeździe mechanicznym, który to proceder obecnie jest bezkarny, a w większości przypadków poprzedza zabiegi osób, chcących w oszukańczy sposób sprzedać pojazd”⁴.

824

Ponadto w ten sposób dokonano implementacji dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady UE 2014/45 z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie okresowych badań zdatości do ruchu drogowego pojazdów silnikowych i ich przyczep oraz uchylającej dyrektywę 2009/40/WE⁵. W myśl tej dyrektywy:

Oszustwo polegające na fałszowaniu przebiegu powinno być traktowane jako przestępstwo podlegające sankcji, ponieważ manipulacja przebiegiem może prowadzić do błędnej oceny stanu zdatości do ruchu drogowego pojazdu. Wykrywanie manipulacji lub ingerencji w stan licznika powinno być łatwiejsze dzięki rejestrowaniu przebiegu w świadectwie zdatości do ruchu drogowego oraz dostępowi diagnostów do tych informacji. Komisja powinna przeanalizować kwestię wymiany informacji o wskazaniach drogomierza między właściwymi organami państw członkowskich (pkt 25).

Przedmiot ochrony

Artykuł 306a jest ulokowany w rozdziale XXXVI Kodeksu karnego zatytułowanym „Przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu i interesom majątkowym w obrocie cywilnoprawnym”. Tytuł tego rozdziału

⁴ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz ustawy – Kodeks karny (druk nr 2878), s. 2, <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=2878> (dostęp: 5.02.2020).

⁵ Dz.Urz. UE L 127, s. 51, ze zm.

został zmieniony nowelą przez dodanie do niego zwrotu „i interesom majątkowym w obrocie cywilnoprawnym”. W jej uzasadnieniu zmianę tę argumentowano tym, że określony w art. 306a k.k. nowy typu czynu zabronionego chroni przede wszystkim interesy majątkowe w obrocie cywilnoprawnym oraz w rozdziale tym znajduje się szereg typów czynów wykraczających poza przedmiot ochrony wskazany w tytule tego rozdziału jako „Przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu”, zaznaczając, że przykładowo art. 300 i 301 k.k. chronią interesy majątkowe wierzycieli, a art. 304 i 306 k.k. – interesy majątkowe kontrahenta. Wskazuje to, że ustawodawca uznał, że art. 306a k.k. chroni interesy majątkowe w obrocie cywilnoprawnym.

Typy przestępstwa

W art. 306a k.k. są określone 4 typy przestępstwa: 2 typy podstawowe, polegające na: a) zmianie wskazań drogomierza pojazdu mechanicznego lub ingerowaniu w prawidłowość jego pomiaru (§ 1); b) zleceniu innej osobie dokonanie zmian wskazań drogomierza pojazdu mechanicznego lub ingerowanie w prawidłowość jego pomiaru (§ 2) oraz 2 typy uprzywilejowane stanowiące wypadki mniejszej wagi czynów w typach podstawowych (§ 3)⁶. Zaliczenie wypadku mniejszej wagi tych przestępstw do typów uprzywilejowanych może budzić zastrzeżenia, gdyż w doktrynie nie ma jednolitego poglądu, że wypadek mniejszej wagi decyduje o konstrukcji typu uprzywilejowanego. Traktuje się taki wypadek jako zmodyfikowaną odmianę typu podstawowego danego przestępstwa, stanowiącą szczególną podstawę łagodniejszego wymiaru kary⁷ lub konstrukcję wypadku mniejszej wagi uważa się za „osobliwą” z pogranicza typu przestępstwa i wymiaru kary⁸. Twierdzi się, że wypadek mniejszej wagi nie jest typem uprzywilejowanym, gdyż nie jest rodzajem, typu zmodyfikowanego w opisie, którego podstawowy zestaw znamion został wzbogacony przez dodanie dodatkowych elementów opisu czynu zabronionego, a jest konstrukcją opartą wyłącznie na ocenie stopnia społecznej szkodliwości konkretnego czynu zabronionego, który ze względu na

⁶ D. Szeleszczuk, *Kryminalizacja „cofania liczników” w świetle projektowanej nowelizacji Kodeksu karnego z 5 lipca 2018 r.*, „Prokuratura i Prawo” 2019, nr 1, s. 85–86.

⁷ M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, [w:] A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Tom III. Komentarz do art. 278–363*, red. A. Zoll, Warszawa 2008, s. 189.

⁸ T. Bojarski, *Odmiany podstawowych typów przestępstw w prawie polskim*, Warszawa 1982, s. 142.

wszystkie lub niektóre z elementów oceny stopnia społecznej szkodliwości sytuuje się na takim poziomie, że odpowiada ustawowemu określeniu „wypadek mniejszej wagi”⁹.

Wprawdzie typy uprzywilejowane charakteryzują się tym, że do znamion typu podstawowego dodaje się dodatkowe znamiona i grozi za nie odrębna, samodzielna, łagodniejsza sankcja karna, lecz zasadnie w doktrynie zwraca się uwagę, że o typie uprzywilejowanym przestępstwa można mówić wówczas, gdy ustawa wprowadza przepis szczególny dotyczący przestępstwa rodzajowego oraz przewidziana jest odrębna sankcja karna¹⁰. Ponadto w literaturze przyjmuje się występowanie tzw. typu uprzywilejowanego nieokreślonego, tj. takiego, którego łagodniejsza sankcja może zależeć od różnych cech zdarzenia, przy czym ustawodawca ich nie określa, pozostawiając to ocenie sądu w konkretnym wypadku. Powstać może przez wskazanie dodatkowego znamienia w postaci klauzuli generalnej, a mianowicie wypadku mniejszej wagi¹¹, oraz problem braku znamienia uprzywilejowującego może być zastąpiony przez „czynnik aksjologiczny”¹².

Zasadnie w doktrynie i judykaturze dominujący jest pogląd, że wypadek mniejszej wagi jest typem uprzywilejowanym¹³, utworzonym

⁹ L. Wilk, [w:] M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny. Komentarz. Tom II. Art. 222–316*, Warszawa 2017, s. 628.

¹⁰ W. Wolter, *Uprzywilejowane typy przestępstw*, „Państwo i Prawo” 1976, nr 1–2, s. 110; T. Bojarski, *Odmiany...*, s. 154.

¹¹ I. Andrejew, *Podstawowe pojęcia nauki o przestępstwie*, Warszawa 1988, s. 214.

¹² W. Wolter, *Uprzywilejowane...*, s. 110.

¹³ W. Wolter, *Uprzywilejowane...*, s. 110; I. Andrejew, *Podstawowe...*, s. 214; *idem*, [w:] I. Andrejew, W. Świda, W. Wolter, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 1973, s. 600 i 613; *idem*, *Polskie prawo karne w zarysie*, Warszawa 1989, s. 436; A. Zelga, *Glosa do wyroku SN z dnia 19 marca 1970 r.*, *Rw. 179/70*, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1971, nr 4, poz. 67; *idem*, *Wypadki przestępstw mniejszej wagi*, „Palestra” 1972, nr 1, s. 62; A. Gubiński, *Zasady prawa karnego*, Warszawa 1975, s. 183; W. Kubala, *Wypadek mniejszej wagi*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 1972, nr 3, s. 328; *idem*, *Glosa do wyroku SN z dnia 14 maja 1980 r.*, *V KRN 90/80*, „Palestra” 1982, nr 4, s. 90; F. Tarnowski, *Wypadek przestępstwa mniejszej wagi*, „Zeszyty Naukowe IBPS” 1980, nr 13, s. 40–52; *idem*, *Glosa do wyroku SN z dnia 14 maja 1980 r.*, *V KRN 90/80*, „Nowe Prawo” 1981, nr 10–12, s. 246; I. Brulikowska, [w:] J. Waszczyński (red.), *Prawo karne w zarysie. Część szczególna*, Łódź 1981, s. 158 i 163; W. Świda, *Prawo karne*, Warszawa 1989, s. 479; M. Wąsek, *Glosa do wyroku SA w Lublinie z dnia 8 sierpnia 1996 r.*, *II AKA 91/96*, „Prokuratura i Prawo” 1997, nr 5, s. 65; M. Surkont, *Łapownictwo*, Sopot 1999, s. 64 i 68; P. Palka, M. Reut, *Korupcja w nowym kodeksie karnym*, Kraków 1999, s. 48–49; J. Skorupka, *Typy przestępstw korupcyjnych po noweli kodeksu karnego z 13.06.2003 r.*, [w:] L. Bogunia (red.), „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 2004, t. XV, s. 145; R.A. Stefański, *Przestępstwo czynnej płatnej protekcji (art. 230a k.k.)*, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 5, s. 15; *idem*, *Przestępstwo korupcji gospodarczej (art. 296a KK)*, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 3, s. 50; M. Szwarzczyk, [w:] T. Bojarski (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warsza-

przez dodanie do przepisu określającego typ podstawowy klauzuli „wypadku mniejszej wagi”. Wypadek mniejszej wagi jest specyficznym znamieniem uprzywilejowującym¹⁴, będącym zbiorem różnych elementów o charakterze przedmiotowym lub podmiotowym¹⁵. Przy kwalifikacji konkretnego czynu jako wypadku mniejszej wagi decydujące znaczenie mają bowiem te same okoliczności, które decydują o umieszczeniu w zestawie znamion typu pozostałych znamion modyfikujących, tj. okoliczności wpływających na ujemną treść danego czynu¹⁶.

wa 2006, s. 561 i 571; O. Górniok, [w:] O. Górniok i in., *Kodeks karny. Komentarz. Tom II*, Gdańsk 2005, s. 388 i 400; R. Góral, *Kodeks karny. Praktyczny komentarz*, Warszawa 2007, s. 480; A. Marek, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 592 i 604; B. Michalski, [w:] A. Wąsek, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny. Tom II. Komentarz do artykułów 222–316*, Warszawa 2010, s. 935; J. Potulski, *Typ uprzywilejowany korupcji urzędniczej – wypadek mniejszej wagi*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2010, nr 24, s. 383–384; A. Artymiak, *Kłopotliwe konsekwencje kazuistycznej ustawy karnej w aspekcie prawa do rozpoznania sprawy przez sąd właściwy – zagadnienia wybrane*, [w:] P. Kardas, T. Sroka, W. Wróbel (red.), *Państwo prawa i prawo karne. Księga jubileuszowa Profesora Andrzeja Zolla. Tom II*, Warszawa 2012, s. 1578; G. Łabuda, [w:] J. Giezek (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, Warszawa 2014, s. 1068; P. Bogacki, *Wypadek mniejszej wagi jako typ uprzywilejowany przestępstwa rozboju*, „Monitor Prawniczy” 2014, nr 16, s. 851–852; J. Brzezińska, *Kilka uwag o „wypadku mniejszej wagi”*, [w:] T. Kalisz (red.), „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 2014, t. XXXI, s. 50; P. Bachmat, *Pełnienie funkcji publicznej w państwie obcym lub organizacji międzynarodowej jako przesłanka odpowiedzialności za przestępstwa sprzedajności i przekupstwa (art. 228 § 6 k.k. i art. 229 § 5 k.k.)*, „Prawo w Działaniu” 2015, nr 23, s. 124, 131, 137; E. Pływaczewski, E.M. Guzik-Makaruk, [w:] M. Filar (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2016, s. 1514; M. Kulik, [w:] M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2017, s. 865; B.J. Stefańska, *Wypadek mniejszej wagi w polskim prawie karnym*, „Ius Novum” 2017, nr 1, s. 48–63; T. Oczkowski, [w:] R.A. Stefański (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 1732; I. Zgoliński, [w:] V. Konarska-Wrzosek (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 1268; wyrok SN z dnia 14 sierpnia 1975 r., Rw 898/75, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Izba Wojskowa” 1975, nr 12, poz. 169; wyrok SN z dnia 21 września 1988 r., V KRN 186/88, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Wydawnictwo Prokuratury Generalnej” 1989, nr 3, poz. 42; wyrok SN z dnia 15 października 1996 r., IV KKN 247/96, „Prokuratura i Prawo” 1997, nr 4 (wkładka), poz. 4; postanowienie SN z dnia 13 czerwca 2002 r., V KKN 544/00, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Izba Wojskowa” 2002, nr 9–10, poz. 73; wyrok SA w Katowicach z dnia 2 sierpnia 2001 r., II AKA 284/01, „Prokuratura i Prawo” 2002, nr 5 (wkładka), poz. 9; wyrok SA w Krakowie z dnia 5 czerwca 2002 r., II AKA 128/02, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2002, nr 6, poz. 16.

¹⁴ R.A. Stefański, *Okoliczności uzasadniające przyjęcie „wypadku mniejszej wagi”*, „Prokuratura i Prawo” 1996, nr 12, s. 125; M. Wąsek, *Glosa...*, s. 65; E. Plebanek, *Wypadek mniejszej wagi – kilka uwag na temat charakteru instytucji*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2011, nr 1, s. 85.

¹⁵ K. Banasik, *Typ uprzywilejowany czynu zabronionego*, „Prokuratura i Prawo” 2013, nr 9, s. 48.

¹⁶ E. Plebanek, *Wypadek...*, s. 85.

Strona przedmiotowa

Zachowanie sprawcze przestępstwa z art. 306a § 1 k.k. obejmuje zmianę wskazania drogomierza pojazdu mechanicznego lub ingerowanie w prawidłowość jego pomiaru, a z art. 306a § 2 k.k. – zlecenie innej osobie wykonanie którejkolwiek z tych czynności. Chodzi o zachowania aktywne, przybierające postać działania; nie sposób zrealizować te znamiona czasownikowe przez zaniechanie.

Zmiana wskazania drogomierza

828 Zmiana wskazania drogomierza obejmuje każdą czynność polegającą na wprowadzeniu zmian w drogomierzu niezgodnych z rzeczywistym stanem. W toku prac legislacyjnych zwracano uwagę, że znamię „zmienia” jest nieprecyzyjne, gdyż osoba poruszająca się samochodem zmienia wskazania przebiegu licznika przez sam fakt, że przemieszcza się pojazdem i proponowano, by zaznaczyć, że chodzi o zmianę wskazania licznika przebiegu całkowitego pojazdu mechanicznego na niezgodne z rzeczywistym przebiegiem tego pojazdu¹⁷. Jest to sugestia nieznajdująca żadnego uzasadnienia, gdyż takie wskazania drogomierza są wynikiem normalnego jego działania.

Sposób wykonania zmiany zależy od istniejących zabezpieczeń, konstrukcji licznika oraz możliwości podłączenia komputera PC lub urządzenia diagnostycznego. Najszybciej zmniejsza się przebieg w pojazdach, w których wystarczy podłączyć się do wtyku diagnostycznego. Jedną z metod jest podłączenie zegara z licznikiem do silniczka, który doprowadza drogomierz do stanu 999999, a następnie oczekuje się na pożądaną wynik. Może to być także rozsunięcie wałeczków tak, aby nie zaażubiły się, a następnie ułożenie ich na nowo¹⁸.

Nie wyczerpuje znamion tego przestępstwa wymiana drogomierza pojazdu, gdyż nie powoduje to zmiany wskazania, chociaż wmontowany drogomierz pokazuje wskazanie właściwe dla pojazdu, z którego został wymontowany¹⁹. Istota tego przestępstwa ogranicza się do wprowadze-

¹⁷ Opinia Prokuratora Krajowego z dnia 31 stycznia 2018 r., Nr PK 1 BP 0280.17.2018, niepubl.

¹⁸ https://www.onet.pl/?utm_source=szukaj.interia.pl_viasg_autoswiat&utm_medium=referral&utm_campaign=leo_automatic&srcc=ucs&pid=de5599d1-2a24-51ac-a694-95aece9c7cc5&sid=b9b33d49-b4b1-42af-a1ec-7e65a89beb8d&utm_v=2 (dostęp: 5.02.2020).

¹⁹ M. Kulik, *Komentarz do art. 306a*, [w:] M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, Lex 2019, teza 3.

nia zmian w zamontowanym drogomierzu w zakresie jego wskazań. Chodzi o zachowanie polegające na fizycznym, realnym oddziaływaniu na odnotowane wskazania licznika²⁰. Jego wymiana może rodzić odpowiedzialność za wykroczenie z art. 97 k.w.²¹

Ustawa nie ogranicza zmiany wskazania drogomierza do zmniejszenia wykazanych kilometrów, co oznacza, że czynność ta zostaje zrealizowana zarówno przez cofnięcie wskazania, jak i jego zwiększenie. Jest oczywiste, że w praktyce manipulacje przy nim zmierzają przede wszystkim do zmniejszenia liczby przejechanych kilometrów.

Ingerowanie w prawidłowość pomiaru drogomierza

Słowo „ingerować” oznacza „wtrącać się, mieszać się do czegoś”²². Mając na uwadze takie znacznie leksykalne tego słowa oraz fakt, że chodzi o prawidłowy pomiar urządzenia, znamię ingerowania w prawidłowość pomiaru drogomierza należy rozumieć jako działanie mające zakłócić jego prawidłowy pomiar przebiegu pojazdu. Chodzi o każde zakłócanie poprawnego funkcjonowania drogomierza²³.

Może to być dokonane za pomocą różnego rodzaju urządzeń blokujących, spowalniających lub przyspieszających działanie drogomierza. Może polegać na wymontowaniu na jakiś czas sterownika odpowiedzialnego za pomiar lub zainstalowaniu oprogramowania fałszującego wskazania drogomierza²⁴. Ingerencją w prawidłowy pomiar drogomierza jest np. wymiana jego elementów, które mają wpływ na prawidłowość dokonywanego pomiaru. Wpływ na poprawność wskazań drogomierza ma również homologacyjna kompatybilność wszystkich elementów składających się na układ jezdny pojazdów. Brak takiej zgodności może doprowadzić do zakłócenia prawidłowej pracy drogomierza, a tym samym wpływać na poprawność jego wskazań²⁵. Takim zachowaniem może być jego całkowite lub okresowe wyłączenie. Podobnie jak nie jest zmianą wymiana drogomierza z innego pojazdu, nie jest ona także ingerencją w pracę drogomierza²⁶.

²⁰ D. Szeleszczuk, *Kryminalizacja „cofania liczników”...*, s. 86.

²¹ *Ibidem*, s. 89.

²² *Mały słownik języka polskiego*, red. S. Skorupka, H. Auderska, Z. Łempicka, Warszawa 1968, s. 235.

²³ M. Kulik, *Komentarz...*, teza 4.

²⁴ D. Szeleszczuk, *Kryminalizacja „cofania liczników”...*, s. 89.

²⁵ Uwagi Ministerstwa Infrastruktury odnoszące się do pierwotnej wersji projektu z grudnia 2017 r. są dostępne na stronie internetowej pod adresem: <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12307059/katalog/12484405#12484405> (dostęp: 5.02.2020).

²⁶ M. Kulik, *Komentarz...*, teza 3.

Rodzaj ingerencji zależy od rodzaju drogomierza. W czasie prac nad projektem noweli wskazywano, że:

W chwili obecnej liczniki w pojazdach mechanicznych stanowią skomplikowane i wieloelementowe systemy, które opierają się już nie tylko na elementach mechanicznych, ale w dużej części na systemach informatycznych pojazdu. W przyszłości możliwe jest w ogóle wyłączenie czynnika mechanicznego w konstrukcji licznika pojazdu i sprzężenie go tylko i wyłącznie z systemem określania satelitarnego położenia pojazdu, co pozwalałoby zapisywać jego całkowity przebieg²⁷.

Zlecenie zmiany wskazania drogomierza lub ingerowania w prawidłowość jego pomiaru

Jak podkreśla się w uzasadnieniu noweli,

odpowiedzialność karna za fałszowanie wskazań drogomierza nie obejmuje jedynie osoby faktycznie dokonującej manipulacji w zakresie rzeczywistego stanu licznika całkowitego pojazdu [obecnie drogomierza – przyp. aut.], ale także właściciela (posiadacza) pojazdu, który, w najczęściej przeciw spotykanej konfiguracji, zleca fachowemu podmiotowi fizyczną ingerencję we wskazanie licznika²⁸.

830

Słowo „zlecenie” oznacza „nakazanie komuś zrobienie czegoś, wydanie polecenia”²⁹. W słowie tym tkwi element władczy ze strony wydającego dyspozycję, co sugeruje, że znamię to jest zrealizowane wówczas, gdy istnieje zależność między wydającym polecenie a bezpośrednim wykonawcą. Gdyby tak rozumieć tę czynność wykonawczą, to zawęziłoby to znacznie krąg jego podmiotów, co pozostawałoby w sprzeczności z *ratio legis* tego przepisu. Znamię to trzeba interpretować zgodnie z istotą takiego działania, a chodzi w nim o zmianę wskazania drogomierza lub zakłócenie w określonym kierunku jego pomiaru. Jest to zatem czynność polegająca na powierzeniu wykonania dzieła, którego skutkiem ma być zmiana wskazania drogomierza lub zakłócenie prawidłowości jego pomiaru.

De facto sprawca tego przestępstwa podlega wykonawcę do przestępstwa określonego w art. 306a § 1 k.k. i nie bez racji w doktrynie twierdzi się, że przepis ten rozbija spójność terminologiczną Kodeksu karnego³⁰. W tym wypadku podżeganie nie jest formą zjawiskową czynu

²⁷ Pismo Związku Dealerów Samochodowych z dnia 22 stycznia 2018 r., s. 2, <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12307059/katalog/12484411#12484411> (dostęp: 5.02.2020).

²⁸ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz ustawy – Kodeks karny (druk nr 2878), s. 3.

²⁹ *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny. Tom 49*, red. H. Zgółkowa, Poznań 2004, s. 361.

³⁰ M. Kulik, *Komentarz...*, teza 8.

zabronionego, a stanowi przestępstwo *sui generis*. W uzasadnieniu noweli ten zabieg legislacyjny argumentowano tym, że

podżeganie nie wyczerpuje wszystkich stanów faktycznych mogących mieć miejsce w sprawach związanych z ingerencją we wskazania drogomierza. Dla ustalenia, że w sprawie doszło do podżegania, muszą być bowiem spełnione dwa warunki: zamiar bezpośredni podżegacza (który chce, aby inna osoba dokonała czynu zabronionego) i nakłanianie przez niego innej osoby do popełnienia przestępstwa. W takiej konfiguracji przepis z art. 18 § 2 k.k. nie obejmuje jednak sytuacji, gdy właściciel lub posiadacz pojazdu tylko godzi się na propozycję bezpośredniego sprawcy fałszowania wskazań drogomierza, jedynie akceptując złożoną mu ofertę, w żaden jednak sposób nie nakłaniając bezpośredniego sprawcy do jej wypełnienia. W takim właśnie przypadku, bez penalizacji czynności zlecenia, właściciel lub posiadacz pojazdu nie ponosiłby odpowiedzialności karnej za swoje zachowanie, choć świadomie zaakceptował nieuprawnioną ingerencję we wskazania drogomierza swojego pojazdu.

Z tych względów, mając na uwadze społeczną doniosłość projektu (mającego przede wszystkim na celu ochronę konsumentów przed oszukańczymi zabiegami sprzedawców używanych aut) jest zasadne, aby celem wzmocnienia waloru prewencyjnego nowelizacji, objąć projektowanym przepisem także zlecenie szeroko rozumianej ingerencji w drogomierz, mającej na celu przekłamanie w zakresie wskazań drogomierza³¹.

Argumentacja ta jest o tyle chybiona, że przestępstwo to – o czym niżej – nie może być popełnione z zamiarem ewentualnym oraz akceptacja dokonanej zmiany lub ingerencji nie jest zleceniem tych czynności.

831

Drogomierz

Przedmiotem czynności wykonawczej jest drogomierz, zwany też hodometrem (gr. *hodós*, droga) lub licznikiem przebiegu. Generalnie jest urządzeniem służącym do pomiaru odległości pokonanej przez jakiś obiekt. W tym wypadku jest to „przyrząd do pomiaru drogi przebytej przez pojazd mechaniczny, zwykle połączony konstrukcyjnie z szybkościomierzem”, a wyrazami bliskoznacznymi są licznik kilometrów lub licznik³². Nie mierzy pokonanej odległości bezpośrednio, lecz dokonuje pomiaru liczby obrotów kół pojazdu podczas jazdy, a wskazania są wynikiem tego pomiaru i algorytmu przeliczeniowego lub odpowiedniego przełożenia w mechanizmie. Wyróżnia się liczniki: a) mechaniczne – z mechanizmem bębnowym (nadrukowane cyfry na obrotowym bębnie), stosowane w samochodach kilkanaście, kilkadziesiąt lat temu; dane o liczbie obrotów kół były pozyskiwane mechanicznie z układu napędo-

³¹ Uzasadnienie..., s. 4.

³² *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny. Tom 7*, red. H. Zgólkowa, Poznań 1996, s. 295.

wego; b) elektromechaniczne – z mechanicznym pozyskiwaniem danych, ale wskazaniem wyświetlanym w formie elektronicznej; c) elektroniczne – dane pozyskiwane są z czujników i wyświetlane w formie elektronicznej na tablicy przyrządów³³. Ze względu na formę wyświetlania pomiaru drogomierz może być analogowy (mechaniczny) lub elektroniczny.

Na tle tak określonego przedmiotu czynności wykonawczej powstaje wątpliwość, czy zakresem art. 306a k.k. są objęte opisane w nim działania w stosunku do tachografu lub urządzenia rejestrującego. Tachografem jest urządzenie analogowe lub cyfrowe, które przeznaczone jest do montowania w pojazdach, mające za zadanie rejestrację i zapis: a) liczby kilometrów przebytej drogi przez pojazd; b) szybkości chwilowej pojazdu; c) dokładnej daty i godziny otwarcia obudowy; d) zawierającej wykresówki (dotyczy tachografów analogowych); e) czasu prowadzenia pojazdu; f) innych okresów pracy lub dyspozycyjności kierowcy; g) przerw w pracy i okresów dziennego odpoczynku³⁴. Według definicji zawartej w art. 2 ust. 2 lit. a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 165/2014 z dnia 4 lutego 2014 r. w sprawie tachografów stosowanych w transporcie drogowym i uchylającego rozporządzenie Rady (EWG) nr 3821/85 w sprawie urządzeń rejestrujących stosowanych w transporcie drogowym oraz zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego³⁵ „tachograf” lub „urządzenie rejestrujące” oznacza urządzenie przeznaczone do instalowania w pojazdach w celu automatycznego lub półautomatycznego wyświetlania, rejestrowania, drukowania, przechowywania i wysyłania szczegółowych danych dotyczących ruchu, w tym prędkości takich pojazdów i pewnych okresów aktywności osób kierujących tymi pojazdami. „Przyrząd rejestrujący” oznacza tachograf bez czujnika ruchu i przewodów do przyłączenia czujnika ruchu. Przyrząd rejestrujący może być zarówno pojedynczą jednostką, jak i kilkoma jednostkami rozmieszczonymi w pojeździe, o ile tylko spełnia wymogi zabezpieczenia określone w rozporządzeniu. Przyrząd rejestrujący składa się m.in. z jednostki przetwarzającej, pamięci danych, funkcji pomiaru czasu, dwóch czytników kart inteligentnych dla kierowcy i współkierowcy, drukarki, wyświetlacza, złącz i urządzeń do wprowadzania określonych danych przez użytkownika (art. 2 ust. 2 lit. b cyt. rozporządzenia).

832

³³ <https://autokult.pl/33762,licznik-kilometrow-budowa-dzialanie-awarie-i-dlaczego-nie-nalezy-mu-wierzyc> (dostęp: 5.02.2020).

³⁴ A. Bratek, *System tachografu nadzorujący urządzenia kontrolno-pomiarowe w pojeździe szynowym*, „Szybkobieżne Pojazdy Gąsienicowe” 2011, nr 1, s. 33.

³⁵ Dz.Urz. UE L 60, s. 1.

Tachografem analogowym jest tachograf korzystający z wykresówki, którą jest karta wkładana do tachografu analogowego, przeznaczona do zapisywania i przechowywania zarejestrowanych danych, na której urządzenia znakujące tachografu analogowego zapisują w sposób ciągły informacje, które mają być rejestrowane (art. 2 ust. 2 lit. e i g cyt. rozporządzenia), a tachografem cyfrowym jest tachograf korzystający z karty do tachografu, tj. inteligentnej karty przeznaczonej do użytku w tachografie umożliwiającej identyfikację przez tachograf roli posiadacza karty oraz przesyłanie i przechowywanie danych (art. 2 ust. 1 lit. d i h cyt. rozporządzenia).

Porównanie definicji drogomierza i tachografu wskazuje, że mają one inny zakres i nie sposób uznać, że tachograf mieści się w pojęciu drogomierza. Wprawdzie zarówno tachografy cyfrowe, jak i tachografy analogowe zapewniają pomiar prędkości i odległości (art. 4 ust. 3 i 4 cyt. rozporządzenia), niemniej spełniają całkowicie inne funkcje niż drogomierze. Nie sposób aprobować pogląd wyrażony w piśmiennictwie, że w zamierzeniu twórców nowe przepisy mają dotyczyć nie tylko liczników całkowitego przebiegu w pojazdach, ale także ingerencji w ewidencję przebiegu i czasu pracy kierowców ciężarówek, czyli tachografów, za czym ma przemawiać m.in. zmiana terminu „licznik” przewidzianego w pierwotnej wersji projektu noweli na „drogomierz”³⁶. To ostatnie pojęcie jest tożsame z licznikiem przebiegu pojazdu, na co wskazuje treść art. 11 ust. 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych pojazdów oraz zakresu ich niezbędnego wyposażenia³⁷, w którym jest mowa o wyposażeniu pojazdu samochodowego w licznik przebiegu pojazdu (drogomierz).

Ustawa z dnia 5 lipca 2018 r. o tachografach³⁸ zawiera przepisy określające przestępstwo (art. 50) i wykroczenie (art. 57) oraz przepisy o karach pieniężnych (art. 51–55), lecz nie dotyczą zachowań takich jak w art. 306a k.k., a podejmowanych w stosunku do tachografu.

Pojazd mechaniczny

Zakres art. 306a k.k. jest ograniczony do drogomierza pojazdu mechanicznego. Kodeks karny nie definiuje tego pojęcia, a jego definicję zawiera art. 2 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym

³⁶ M. Miller, P. Tuzinek, *Kary za „przekrećanie liczników” dobrze wpłyną na rynek używanych samochodów*, „Prawo.pl”, <https://www.prawo.pl/biznes/przekrecanie-licznika-i-tachografu-bedzie-przestepstwem,384928.html> (dostęp: 5.02.2020).

³⁷ Dz.U. z 2016 r. poz. 2022 ze zm.

³⁸ Dz.U. poz. 1480 ze zm.

i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych³⁹. Przepis ten stanowi, że pojazdem mechanicznym jest: a) pojazd samochodowy, ciągnik rolniczy, motorower i przyczepa określone w przepisach ustawy – Prawo o ruchu drogowym, b) pojazd wolnobieżny w rozumieniu przepisów ustawy – Prawo o ruchu drogowym, z wyłączeniem pojazdów wolnobieżnych będących w posiadaniu rolników posiadających gospodarstwo rolne i użytkowanych w związku z posiadaniem tego gospodarstwa. Definicja ta nie może być zastosowana do interpretacji takiego pojęcia, użytego w Kodeksie karnym, gdyż dotyczy tego określenia na użytek tej ustawy, a nie ma ona podstawowego znaczenia w zakresie obrotu pojazdami, a tylko wówczas można by ją odnieść do innych ustaw⁴⁰. Niezasadnie zatem w literaturze na gruncie omawianego przepisu przyjmuje się tę definicję⁴¹. Pozostaje zatem odwołanie się do definicji wypracowanych w doktrynie i orzecznictwie.

Takie samo znamię występuje w art. 42 § 4, art. 178a § 1 i 4, art. 179, 180, 180a, art. 289 § 1 oraz art. 336 § 1 k.k. i z powodzeniem można wykorzystać dorobek literatury i judykatury wypracowany przy wykładni tego pojęcia w tych przepisach, a ponadto zobowiązuje do tego zakaz interpretacji homonimicznej, w myśl którego tym samym zwrotem nie można nadawać różnych znaczeń⁴², zwłaszcza jeżeli są użyte w tej samej ustawie.

W literaturze przyjmuje się, że pojazdem mechanicznym jest pojazd wprawiany w ruch, ewentualnie poruszany przez umieszczony na nim silnik, z tym że różnice występują co do tego, czy istotna jest moc silnika. Wymaga się⁴³, by był to silnik o pojemności skokowej powyżej 50 cm³, przyjmuje się, że pojemność silnika nie odgrywa żadnej roli⁴⁴ albo stawia

³⁹ Dz.U. z 2019 r. poz. 2214.

⁴⁰ M. Zieliński, *Wykładnia prawa. Zasady, reguły, wskazówki*, Warszawa 2010, s. 212.

⁴¹ D. Szeleszczuk, *Kryminalizacja „cofania liczników”...*, s. 92.

⁴² L. Morawski, *Wstęp do prawoznawstwa*, Toruń 2014, s. 148.

⁴³ B. Puchowski, *Stan nietrzeźwości w nowej ustawie przeciwalkoholowej*, „Problemy Kryminalistyki” 1960, nr XXV, s. 312; J. Polony, *Zarys techniki ścigania przestępstw drogowych*, Warszawa 1969, s. 11–12; J. Matysiak, *Alkohol a przestępstwa komunikacyjne*, „Problemy Alkoholizmu” 1972, nr 7, s. 12; W. Tomczyk, *Kary dodatkowe w projekcie prawa o wykroczeniach*, „Zagadnienia Karno-Administracyjne” 1969, nr 3–4, s. 75; K. Buchała, *Przestępstwa i wykroczenia drogowe w nowym prawie polskim*, Warszawa 1974, s. 102; J. Lachowski, [w:] V. Konarska-Wrzosek (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 874; M. Olęzałek, *Metodyka pracy adwokata i radcy prawnego w sprawach przestępstw i wykroczeń drogowych*, Warszawa 2018, s. 12.

⁴⁴ A. Gubiński, J. Sawicki, *Przestępstwa komunikacyjne na tle praktyki i jej potrzeb*, „Państwo i Prawo” 1961, nr 7, s. 63; A. Kuleba, *Przestępstwa drogowe w województwie zielonogórskim*, „Państwo i Prawo” 1963, nr 4, s. 668; M. Siewierski, [w:] J. Bafia, L. Hochberg, M. Siewierski, *Ustawy karne PRL. Komentarz*, Warszawa 1965, s. 186; W. Kupiec, *Odpowiedzialność karna za dopuszczenie do ruchu pojazdu mechanicznego niesprawnego*, „Nowe Prawo” 1968, nr 9, s. 1335; D. Egierska, *Nowe wykroczenia*, „Zagadnienia Karno-Administracyjne” 1969, nr 5, s. 17; A. Bachrach, *Przestępstwa drogowe w projekcie kodeksu karnego*, „Państwo i Prawo” 1969, nr 1, s. 70; A. Marek, *Kodeks...*, s. 144; M. Budyn-Kulik, [w:] M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2017, s. 530; D. Sze-

się warunek, by był to pojazd poruszany energią nie pochodzącą z siły mięśni ludzkich lub zwierząt⁴⁵, a także uważa się, by był napędzany siłą mechaniczną⁴⁶. Ograniczanie zakresu tej definicji pojemnością skokową silnika jest nie do zaakceptowania, eliminuje bowiem z grupy pojazdów mechanicznych pojazdy zaopatrzone w inne rodzaje silników niż spalinowe, np. elektryczne. Zasadnie Sąd Najwyższy przyjął, że: „Za pojazdy mechaniczne należy uznać pojazdy zaopatrzone w poruszający je silnik (pojazdy samochodowe, maszyny rolnicze, motocykle, lokomotywy kolejowe, samoloty, helikoptery, statki wodne i inne), jak również pojazdy szynowe zasilane z trakcji elektrycznej (tramwaje, trolejbusy)”⁴⁷. Pojazdem mechanicznym jest motorower. W orzecznictwie i doktrynie początkowo prezentowany był pogląd, że motorower nie jest pojazdem mechanicznym⁴⁸. Później motorowery *expressis verbis* zostały zaliczone do pojazdów mechanicznych⁴⁹.

leszczuk, [w:] A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2019, s. 426; R.A. Stefański, *Komentarz do art. 42*, [w:] R.A. Stefański (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Legalis 2019, teza 22.

⁴⁵ W. Gutekunst, [w:] O. Chybiński, W. Gutekunst, W. Świda, *Prawo karne. Część szczególna*, Warszawa 1971, s. 79; H. Oleniak, *Krótkotrwały zabór samochodu w świetle badań akt sądowych*, Warszawa 1975, s. 18; W. Radecki, K. Urbanek, *Zabór pojazdu mechanicznego w celu krótkotrwałego użycia w świetle ustawy i praktyki sądowej*, „Służba MO” 1974, nr 4, s. 595; I. Andrejew, W. Świda, W. Wolter, *Kodeks karny z komentarzem*, Warszawa 1973, s. 208; O. Górniok, S. Lelental, H. Popławski, *Prawo karne. Część szczególna*, Gdańsk 1975, s. 69.

⁴⁶ J. Matysiak, *Alkohol a przestępczość drogową*, Warszawa 1964, s. 19–20.

⁴⁷ Wyrok SN z dnia 25 października 2007 r., III KK 270/07, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych” 2007, nr 1, poz. 2320; W. Kotowski, *Glosa do wyroku SN z dnia 25 października 2007 r.*, III KK 270/07, „Paragraf na Drodze” 2008, nr 3, s. 5–10; R.A. Stefański, *Glosa do wyroku SN z dnia 25 października 2007 r.*, III KK 270/07, „Prokuratura i Prawo” 2008, nr 5, s. 165–172.

⁴⁸ Uchwała SN z dnia 19 kwietnia 1961 r., VI KO 73/60, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Izba Wojskowa” 1962, nr 1, poz. 5; wyrok SN z dnia 21 lutego 1964 r., V K 120/64, niepubl.; wyrok SN z dnia 10 marca 1964 r., IV K 1296/61, „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1964, nr 11, poz. 225; wyrok SN z dnia 14 sierpnia 1965 r., V KRN 767/65, niepubl.; wyrok SN z dnia 22 kwietnia 1969 r., V KRN 185/69, niepubl.; wyrok SN z dnia 20 maja 1969 r., V KRN 206/69, niepubl., wyrok SN z dnia 15 czerwca 1971 r., V KRN 178/71, [w:] R.A. Stefański, *Przestępstwa i wykroczenia w orzecznictwie SN*, Warszawa 1997; wyrok SN z dnia 22 maja 1973 r., V KRN 177/73, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Izba Wojskowa” 1973, nr 11, poz. 144; A. Krajewski, *Glosa do wyroku SN z dnia 22 maja 1973 r.*, V KRN 177/73, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 1974, nr 3, s. 413–416; E. Kunze, M. Tarnawski, *Glosa do wyroku SN z dnia 22 maja 1973 r.*, V KRN 177/73, „Nowe Prawo” 1974, nr 9, s. 1228–1234; M. Siewierski, [w:] *Ustawy...*, s. 186–187; K. Buchała, *Przestępstwa...*, s. 103; J. Bafia, [w:] J. Bafia, D. Egierska, I. Śmietanka, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, Warszawa 1974, s. 259; A. Gubiński, *Zasady...*, s. 189; J. Brylak, *Ochrona prawna bezpieczeństwa w ruchu drogowym*, Warszawa 2018, s. 272–273.

⁴⁹ Uchwała SN z dnia 28 lutego 1975 r., V KZP 2/74, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Izba Wojskowa” 1975, nr 3–4, poz. 33; uchwała SN z dnia 20 lipca 1976 r.,

Reasumując, pojazdem mechanicznym jest pojazd wprawiany w ruch lub poruszany przez umieszczony na nim silnik, niezależnie od jego mocy. W kontekście takiego określenia pojazdu rodzi się pytanie, czy chodzi o drogomierz każdego pojazdu mechanicznego, czy tylko takiego, którego wyposażenie w drogomierz jest obowiązkowe. Z przepisów rozporządzenia w sprawie warunków technicznych pojazdów oraz zakresu ich niezbędnego wyposażenia wynika, że w drogomierz musi być wyposażony tylko pojazd samochodowy (§ 11 ust. 1 pkt 4). Pojazdem samochodowym jest pojazd silnikowy, którego konstrukcja umożliwia jazdę z prędkością przekraczającą 25 km/h, z wyjątkiem ciągnika rolniczego (art. 2 pkt 33 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym⁵⁰). Pojazd silnikowy zaś to pojazd wyposażony w silnik, z wyjątkiem motoroweru i pojazdu szynowego (art. 2 pkt 32 p.r.d.).

Drogomierz nie stanowi zatem obowiązkowego wyposażenia ciągnika rolniczego i pojazdu wolnobieżnego, które muszą jedynie posiadać prędkościomierz lub inne urządzenia umożliwiające odczyt prędkości jazdy co najmniej na najwyższym biegu (§ 46 ust. 1 pkt 1 lit. c cyt. rozporządzenia). Ciągnikiem rolniczym jest pojazd silnikowy, którego konstrukcja umożliwia rozwijanie prędkości nie mniejszej niż 6 km/h, skonstruowany do używania łącznie ze sprzętem do prac rolnych, leśnych lub ogrodniczych; może być również przystosowany do ciągnięcia przyczep oraz do prac ziemnych (art. 2 pkt 44 p.r.d.). Pojazdem

VII KZP 10/76, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Izba Wojskowa” 1976, nr 9, poz. 109; uchwała SN z dnia 29 grudnia 1976 r., VII KZP 27/76, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Izba Wojskowa” 1977, nr 1, poz. 4; uchwała SN z dnia 14 listopada 1981 r., VI KZP 16/81, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Izba Wojskowa” 1981, nr 12, poz. 72; wyrok SN z dnia 22 lipca 1993 r., II KRN 18/93, Lex nr 1671633; wyrok SN z dnia 4 lutego 1993 r., III KRN 254/92, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1993, nr 10, poz. 198; R.A. Stefański, *Glosa do wyroku SN z dnia 4 lutego 1993 r., III KRN 254/92, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1993, nr 10, s. 462–465*; uchwała SN z dnia 12 maja 1993 r., I KZP 9/93, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Izba Wojskowa” 1993, nr 5–6, poz. 27; R.A. Stefański, *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego za lata 1991–1993, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 1994, nr 3–4, s. 91–92*; wyrok SN z dnia 12 stycznia 2011 r., IV KK 341/10, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych” 2011, poz. 49; postanowienie SN z dnia 18 czerwca 2014 r., III KK 28/14, Lex nr 1483958; wyrok SN z dnia 4 listopada 2016 r., V KK 259/16, Lex nr 2147289; W. Świda, [w:] *Kodeks...*, s. 208; A. Grześkowiak, [w:] A. Marek (red.), *Prawo karne. Zagadnienia teorii i praktyki*, Warszawa 1986, s. 193; K. Mioduski, [w:] J. Bafia, K. Mioduski, M. Siewierski, *Kodeks karny. Komentarz. Tom I*, Warszawa 1987, s. 177; Z. Drexler, J. Kochanowski, W. Rychter, W. Tomczyk, *Kodeks drogowy. Komentarz*, Warszawa 1988, s. 34; J. Kochanowski, *Zagadnienia przestępstw drogowych i przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji*, Warszawa 1990, s. 96; *idem*, *Przestępstwa i wykroczenia drogowe. Komentarz*, Warszawa 1991, s. 36.

⁵⁰ Dz.U. z 2020 r. poz. 110, dalej: p.r.d.

wolnobieżnym zaś jest pojazd silnikowy, którego konstrukcja ogranicza prędkość jazdy do 25 km/h, z wyłączeniem ciągnika rolniczego (art. 2 pkt 34 p.r.d.). Nie musi być wyposażony w drogomierz będący pojazdem mechanicznym motorower, tj. pojazd dwu- lub trójkołowy zaopatrzone w silnik spalinowy o pojemności skokowej nieprzekraczającej 50 cm³ lub w silnik elektryczny o mocy nie większej niż 4 kW, którego konstrukcja ogranicza prędkość jazdy do 45 km/h (art. 2 pkt 46 p.r.d.).

Obowiązek wyposażenia pojazdu w drogomierz świadczy, że w danym pojeździe spełnia on istotną funkcję, którą jest przede wszystkim utrwalenie liczby przejechanych kilometrów, co ma istotne znaczenie dla oceny stanu technicznego pojazdu, a w konsekwencji jego bezpiecznego uczestniczenia w ruchu. Można argumentować, że skoro ustawodawca zdecydował, że drogomierz nie stanowi obowiązkowego wyposażenia pojazdu, to znaczy, że nie ma istotnego znaczenia, a wobec tego do takich pojazdów nie ma zastosowania art. 306a k.k. Wniosek taki nie znajduje uzasadnienia w art. 306a k.k., który nie zawiera warunku, że chodzi o pojazdy, w których obowiązkowym wyposażeniem jest drogomierz, a zatem – zgodnie z regułą interpretacyjną *lege non distinguente nec nostrum est distinguere* – należy przyjąć, że chodzi w nim o każdy pojazd mechaniczny z zainstalowanym drogomierzem; nie mają zaś znaczenia powody posiadania takiego urządzenia. Wystarczające jest, że ma zamontowany drogomierz fabrycznie lub na zlecenie właściciela pojazdu. Słuszny więc jest pogląd, że wyczerpuje ustawowe znamiona przestępstwa z art. 306a k.k. podjęcie czynności wykonawczej w odniesieniu do pojazdu mechanicznego niebędącego pojazdem samochodowym, o ile jest on wyposażony w drogomierz, chociaż nie jest obowiązkowy⁵¹.

Za tym poglądem przemawia też treść art. 81b ust. 1 p.r.d.⁵², według którego właściciel lub posiadacz pojazdu, pojazdu wolnobieżnego, pojazdu wolnobieżnego wchodzącego w skład kolejki turystycznej lub motoroweru, także niezarejestrowanego, który dokonał wymiany drogomierza, jest obowiązany w terminie 14 dni od dnia wymiany tego drogomierza przedstawić pojazd w stacji kontroli pojazdów w celu dokonania odczytu wskazania drogomierza wraz z jednostką miary. Obowiązek ten dotyczy każdego pojazdu wyposażonego w drogomierz, a nie tylko pojazdu samochodowego.

Ponadto gdyby zamiarem ustawodawcy było objęcie art. 306a k.k. tylko pojazdów, w których drogomierz stanowi obowiązkowe wyposażenie,

⁵¹ D. Szeleszczuk, *Kryminalizacja „cofania liczników”...*, s. 92; M. Kulik, *Komentarz...*, teza 7.

⁵² Wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2020 r. (art. 5 noweli).

do jego znamion zaliczyłby nie „pojazd mechaniczny”, a „pojazd samochodowy”, mając przecież świadomość, że obowiązek wyposażenia w drogomierz dotyczy tylko tego rodzaju pojazdów. Wniosek taki jest tym bardziej uzasadniony, że w toku prac legislacyjnych zwracano uwagę na konieczność użycia określenia „pojazd samochodowy”, aczkolwiek błędnie argumentując, że pojazdem mechanicznym jest także rower, który może być wyposażony w drogomierz⁵³.

Dodatkowym argumentem jest *ratio legis* art. 306a k.k., którym jest ochrona nabywców pojazdów przed wprowadzeniem ich w błąd co do przejechanych przez pojazd kilometrów. Dla zrealizowania tego celu jest obojętne, czy pojazd musi posiadać drogomierz, czy też nie.

W toku prac legislacyjnych zgłaszano postulat, by wyłączyć z zakresu art. 306a k.k. pojazdy historyczne. Jako pojazdy historyczne miano na uwadze te, które są zdefiniowane art. 2 ust. 1 pkt 11 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, według którego pojazdem historycznym jest pojazd mechaniczny będący: a) pojazdem użytkowym w rozumieniu przepisów ustawy – Prawo o ruchu drogowym, b) pojazdem mającym co najmniej 40 lat, c) pojazdem mającym co najmniej 25 lat i który został uznany przez rzeczoznawcę samochodowego za pojazd unikatowy lub mający szczególne znaczenie dla udokumentowania historii motoryzacji. Argumentowano, że pojazdy historyczne są pojazdami, które mają co najmniej 25 lat lub 40 lat i z reguły, o ile występuje licznik, bywa wielokrotnie w sposób naturalny przekręcony, naprawiany lub wymieniany na sprawny, a ponadto w przypadku tego rodzaju pojazdów ich przebieg w minimalnym stopniu wpływa na wartość rynkową⁵⁴. Ponadto wskazywano, że była nieco inna budowa dawnych liczników oraz ich skala; często po 100 tys. km licznik wracał do punktu zerowego⁵⁵. W doktrynie uznaje się, że nie jest przestępnym zachowaniem

⁵³ Pismo Związku Dealerów Samochodowych z dnia 22 stycznia 2018 r., s. 1, <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12307059/katalog/12484411#12484411> (dostęp: 5.02.2020).

⁵⁴ Pismo Automobilklubu Polskiego Nr AP-174-18 z dnia 17 stycznia 2018 r., <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12307059/katalog/12484411#12484411> (dostęp: 5.02.2020); pismo Clubu Antycznych Automobili i Rajdów CAAR z dnia 15 stycznia 2018 r., <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12307059/katalog/12484411#12484411> (dostęp: 5.02.2020).

⁵⁵ Wypowiedź przedstawiciela Przedstawiciel CAAR Clubu Antycznych Automobili i Rajdów P. Pszczółkowskiego na posiedzeniu Komisji Infrastruktury z dnia 5 grudnia 2018 r., Biuletyn Nr 3833/VIII Komisji Infrastruktury /nr 249/ z dnia 5 grudnia 2018 r., <http://orka.sejm.gov.pl/Zapisy8.nsf/wgsknr/INF-249> (dostęp: 5.02.2020) i na posiedzeniu Komisji Infrastruktury z dnia 21 lutego 2019 r., Biuletyn Nr 4061/VIII Komisji Infrastruktury /nr 271/ z dnia 21 lutego 2019 r., <http://orka.sejm.gov.pl/Zapisy8.nsf/wgsknr/INF-271> (dostęp: 5.02.2020) oraz wypowiedź pośła P. Szramki na posiedzeniu Komii

zmiana wskazań drogomierza lub ingerencja w prawidłowość pomiaru tego urządzenia w wypadku pojazdów historycznych⁵⁶. Argumentuje się, że specyfika tych pojazdów, jak również ich eksploatacja oraz utrzymanie ich żywotności i funkcjonalności wymagają wręcz ingerencji w mechanizmy odpowiedzialne za jazdę i jej bezpieczeństwo. Poza tym w przypadku tego rodzaju pojazdów ich przebieg wpływa w minimalnym stopniu, albo wręcz nie wpływa w ogóle, na wartość rynkową⁵⁷. Niewątpliwie zakresem art. 306a k.k. nie są objęte pojazdy historyczne w rozumieniu wyżej wskazanym, gdyż – jak już podkreślano – przepis ten sankcjonuje naruszenia Prawa o ruchu drogowym, a nie innych ustaw.

Należy rozważyć, czy art. 306a k.k. dotyczy pojazdów zabytkowych. Pojazdem zabytkowym jest pojazd, który na podstawie odrębnych przepisów został wpisany do rejestru zabytków lub znajduje się w wojewódzkiej ewidencji zabytków, a także pojazd wpisany do inwentarza muzealiów, zgodnie z odrębnymi przepisami (art. 2 pkt 39 p.r.d.). Zabytkiem, zgodnie z art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami⁵⁸, jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową, a zabytkiem ruchomym jest rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o wskazanych wyżej właściwościach (art. 3 pkt 3 cyt. ustawy). O uznaniu pojazdu za zabytkowy decyduje jego znaczenie dla dziedzictwa i rozwoju kulturalnego ze względu na jego wartość historyczną, naukową lub artystyczną, a nie ma znaczenia jego wiek, jak też okres, jaki upłynął od zakończenia jego produkcji. Nie można więc podzielić poglądu, że decydujące znaczenie mają takie kryteria, jak: wiek pojazdu, który powinien przekroczyć 25 lat, a produkcja takiego modelu powinna się zakończyć ponad 15 lat temu⁵⁹. Uznanie za zabytek następuje przez wpisanie go do rejestru zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzonego przez wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 7 pkt 1 i art. 8 cyt. ustawy). Wpisu dokonuje się na podstawie decyzji wydanej przez

sji Infrastruktury z dnia 21 lutego 2019 r., Biuletyn Nr 4061/VIII Komisji Infrastruktury /nr 271/ z dnia 21 lutego 2019 r., <http://orka.sejm.gov.pl/Zapisy8.nsf/wgskrnrr/INF-271> (dostęp: 5.02.2020).

⁵⁶ D. Szeleszczuk, *Kryminalizacja „cofania liczników”...*, s. 92; M. Kulik, *Komentarz...*, teza 7.

⁵⁷ D. Szeleszczuk, *Kryminalizacja „cofania liczników”...*, s. 92.

⁵⁸ Dz.U. z 2018 r. poz. 2067 ze zm.

⁵⁹ T. Skrzeliński, *Pojazdy zabytkowe*, „Rzeczoznawca Samochodowy” 2002, nr 1, s. 16.

wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego pojazdu, z tym że wojewódzki konserwator zabytków może wydać taką decyzję z urzędu w razie uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia pojazdu zabytkowego za granicę (art. 10 ust. 1 i 2 cyt. ustawy). W stosunku do pojazdów wpisanie do rejestru ma znaczenie konstytutywne, gdyż dopiero wpis nadaje pojazdowi status pojazdu zabytkowego. Wynika to *expressis verbis* z definicji pojazdu zabytkowego, zawartej w art. 2 pkt 39 p.r.d.⁶⁰

Pojazd zabytkowy podlega badaniu co do zgodności z warunkami technicznymi przed pierwszą rejestracją na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (art. 81 ust. 11a p.r.d.). Jeśli jest to pojazd mechaniczny wyposażony w drogomierz, to może być przedmiotem zachowań określonych w art. 306a § 1 lub 2 k.k.

Podmiot

840 Sprawcą wszystkich tych przestępstw może być każdy. Są to więc przestępstwa powszechne (*delicta communa*). Ustawa nie warunkuje ich popełnienia od szczególnych właściwości sprawcy.

Strona podmiotowa

Przestępstwa te są przestępstwami umyślnymi. Przestępstwo określone w art. 306a § 1 k.k. może być popełnione zarówno w zamiarze bezpośrednim (*cum dolo directo*), jak i z zamiarem ewentualnym (*cum dolo eventuali*). Trudno sobie wyobrazić, by sprawca popełnił czyn stypizowany w art. 306a § 2 k.k. w zamiarze ewentualnym, skoro zleca, a więc chce, by zleceńbiorca zmienił wskazania drogomierza lub ingerował w prawidłowość jego pomiaru. Może zatem być ono popełnione tylko z zamiarem bezpośrednim⁶¹. W piśmiennictwie przyjmuje się, że i to przestępstwo może być popełnione z zamiarem ewentualnym, argumentując, że intencją ustawodawcy było objęcie kryminalizacją również tych sytuacji, w których właściciel lub posiadacz pojazdu tylko godził się na propozycję

⁶⁰ R.A. Stefański, *Pojazdy zabytkowe. Aspekty prawne*, „Paragraf na Drodze” 2004, nr 2, s. 7.

⁶¹ D. Szeleszczuk, *Kryminalizacja „cofania liczników”...*, s. 92; M. Kulik, *Komentarz...*, teza 10.

bezpośredniego sprawcy fałszowania wskazań licznika, jedynie akceptując złożoną mu ofertę, w żaden jednak sposób nie nakłaniając bezpośredniego sprawcy do jej wypełnienia⁶². W uzasadnieniu podkreśla się, że brak penalizacji czynności zlecenia doprowadziłby do sytuacji, w której właściciel lub posiadacz pojazdu mechanicznego nie ponosiłby odpowiedzialności karnej wówczas, gdy świadomie zaakceptował nieuprawnioną ingerencję we wskazania drogomierza swojego pojazdu⁶³. W takiej sytuacji – jak już podkreślano – nie dochodzi do realizacji znamion przestępstwa z art. 306a § 2 k.k., gdyż nie zostaje zrealizowane znamię w postaci zlecenia dokonania czynności w nim wymienionych.

Zbieg przepisów

Manipulacje w drogomierzu z reguły polegają na cofnięciu jego wskazań, motywowanym wykazaniem mniejszej liczby przejechanych kilometrów, co jest jednym z ważnych wskaźników stanu technicznego pojazdu, a w konsekwencji uzyskania za pojazd wyższej ceny. W ten sposób nabywca zostaje wprowadzony w błąd co do jego rzeczywistej wartości i przy takim przebiegu uznaje cenę za atrakcyjną i nabywa pojazd. Tym samym w wyniku wprowadzenia w błąd niekorzystnie rozporządza swoim mieniem. Tego rodzaju zachowanie zbywcy wypełnia znamiona przestępstwa oszustwa (art. 286 § 1 k.k.). Manipulacje w drogomierzu są jednym z etapów przestępstwa oszustwa. W uzasadnieniu projektu noweli podkreśla się, że

w obowiązującym stanie prawnym zachowanie polegające na fałszowaniu wskazań licznika przebiegu całkowitego pojazdu jest uznawane za jeden z elementów składających się na realizację znamion czynności sprawczej przestępstwa oszustwa stypizowanego w art. 286 § 1 k.k. Dla bytu tego przestępstwa konieczne jest doprowadzenie innej osoby do niekorzystnego rozporządzenia własnym lub cudzym mieniem poprzez wprowadzenie tej osoby w błąd albo wyzyskanie błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania, przy czym sprawca musi działać w celu osiągnięcia korzyści majątkowej. Co przy tym oczywiste, [...] czynność polegająca na zaniżeniu wskazań licznika przebiegu całkowitego pojazdu najczęściej podejmowana jest właśnie w celu wprowadzenia nabywcy w błąd co do faktycznego przebiegu samochodu, będącego przedmiotem transakcji handlowej (czynności cywilnoprawnej – np. umowy sprzedaży)⁶⁴.

⁶² D. Szeleszczuk, *Kryminalizacja „cofania liczników”...*, s. 93.

⁶³ Uzasadnienie..., s. 4.

⁶⁴ Uzasadnienie..., s. 1.

Ustawodawca objął kryminalizacją przedpole naruszenia dobra prawnego. Jest to tzw. kryminalizacja uproszczona polegająca na objęciu normą prawnokarną zastępczo zachowań zamiast tych, które są trudne do udowodnienia, lecz ukryte za zachowaniami kryminalizowanymi albo określonych zachowań po to, by zapobiec innym, o większym ładunku społecznej szkodliwości⁶⁵. Wprowadzenie tego przestępstwa jest związane z trudnościami dotyczącymi udowodnienia realizacji znamion podmiotowych oszustwa.

W związku z tym nasuwa się wniosek, że fałszowanie drogomierza jest środkiem do popełnienia przestępstwa oszustwa, a tym samym – zgodnie z regułą *lex consumens derogat legi consumptae* – art. 306a k.k. zostaje pochłonięty przez art. 286 § 1 k.k., co eliminowałoby ten pierwszy przepis z kwalifikacji prawnej czynu. Rozstrzygając tę kwestię, trzeba mieć na uwadze, że zasada konsumpcji wchodzi w grę wówczas, gdy jeden ze zbiegających się przepisów (*lex consumens*) zawiera opis czynu zabronionego oddający całą zawartość kryminalną i obejmuje elementy charakterystyczne dla innego przepisu (*lex consumpta*)⁶⁶. W przepis pochłaniający jest wkalkulowane naruszenie innego przepisu⁶⁷. Taka sytuacja nie zachodzi między analizowanymi przepisami i słusznie w literaturze przyjmuje się, że właściwa jest kwalifikacja kumulatywna art. 306a i 286 k.k.⁶⁸

842

Zagrożenie karne

Oba typy podstawowe są zagrożone karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Takie zagrożenie jest wprost określone w art. 306a § 1 k.k., a w § 2 posłużono się klauzulą „Tej samej karze podlega” co w § 1. W uzasadnieniu noweli podkreśla się, że:

Należy bowiem pamiętać, że drogomierz pełni funkcję dokumentującą najistotniejszy parametr mający wpływ na ocenę jego dotychczasowego użytkowania. Przyjęty rodzaj i wymiar kary przewidzianej za to przestępstwo odpowiada zatem karygodności takiego czynu, kwalifikując go przy tym jako występki. Jednocześnie zważyć trzeba, że w przypadku ustalenia, że w konkretnym stanie

⁶⁵ Zob. szerzej L. Gardocki, *Zagadnienia teorii kryminalizacji*, Warszawa 1990, s. 67; *idem*, *Typizacja uproszczona*, „*Studia Iuridica*” 1982, nr 10, s. 75; *idem*, *Uproszczone formy penalizacji*, „*Państwo i Prawo*” 1975, nr 8–9, s. 75.

⁶⁶ A. Wróbel, A. Zoll, *Polskie prawo karne. Część ogólna*, Kraków 2012, s. 300.

⁶⁷ W. Wolter, *Nauka o przestępstwie*, Warszawa 1973, s. 336.

⁶⁸ D. Szeleszczuk, *Kryminalizacja „cofania liczników”...*, s. 93; M. Kulik, *Komentarz...*, teza 12.

faktycznym zmianą stanu drogomierza została dokonana w celu oszukania kontrahenta co do stanu technicznego pojazdu, projektowane przestępstwo może być przedmiotem zbiegu z przestępstwem oszustwa, penalizowanym w art. 286 k.k. Uzasadnieniem dla projektowanego zagrożenia rodzajem i wymiarem kary za nowo zaprojektowane przestępstwa jest nadto zbieżność tego przestępstwa z podobnym rodzajowo czynem, tj. fałszowaniem (podrabianiem lub przerabianiem) dokumentów. To przestępstwo, penalizowane w art. 270 § 1 k.k., również jest bowiem zagrożone karą pozbawienia wolności do lat 5⁶⁹.

W piśmiennictwie uznaje się, że zagrożenie to jest zbyt surowe, gdyż w istocie chodzi o czynności stanowiące przygotowanie do przestępstwa oszustwa (art. 286 k.k.), a ponadto odpowiada zagrożeniu za przygotowanie do zbrodni fałszowania pieniędzy (art. 310 § 4 k.k.), oraz jest wyższe niż w wypadku dokonania przestępstwa oszustwa w jego uprzywilejowanej odmianie (art. 286 § 3 k.k.)⁷⁰. Jest ono – moim zdaniem – adekwatne do społecznej szkodliwości tych czynów. Nie można zapominać, że cofanie drogomierzy jest zjawiskiem nagminnym i zgodnie z motywami wprowadzenia art. 306a k.k. ma służyć likwidacji tego zjawiska. By cel ten został zrealizowany, kara musi być stosunkowo surowa.

Za typy uprzywilejowane przewidziana jest grzywna, kara ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. Zagrożenie to odpowiada przewidzianemu za podrabianie lub przerabianie dokumentu w wypadku mniejszej wagi (art. 270 § 2a k.k.).

Niezależnie od kary istnieje możliwość w stosunku do sprawców zajmujących się zawodowo obrotem pojazdami mechanicznymi orzeczenia zakazu wykonywania określonego zawodu (art. 41 § 1 k.k.) lub zakazu prowadzenia określonej działalności gospodarczej (art. 41 § 2 k.k.). Nie ma podstaw normatywnych pogląd, że jest dopuszczalne orzeczenie środka kompensacyjnego obowiązku naprawienia szkody (art. 46 § 1 k.k.)⁷¹, gdyż same czynności określone w art. 306a k.k. nie generują szkody.

Trafnie podkreśla się w uzasadnieniu noweli, że skazanie za przestępstwo powinno skutkować orzeczeniem przepadku przedmiotów, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstwa (art. 44 § 2 k.k.), np. komputera, testera diagnostycznego, interfejsu, kabli diagnostycznych, adapteru, modułów elektronicznych oraz oprogramowania.

⁶⁹ Uzasadnienie..., s. 3–4.

⁷⁰ D. Szeleszczuk, *Kryminalizacja „cofania liczników”...*, s. 94–95.

⁷¹ D. Szeleszczuk, *Kryminalizacja „cofania liczników”...*, s. 95.

Wnioski

1. Stypizowanie w Kodeksie karnym nowych przestępstw w postaci manipulacji we wskazaniach drogomierza (art. 306a k.k.) zasługuje na pozytywną ocenę, gdyż może to doprowadzić do likwidacji lub znacznego ograniczenia rozpowszechnionego procederu, polegającego głównie na cofaniu wskazanej w nim liczby przejechanych kilometrów przez pojazd po to, by został wyżej oceniony stan techniczny pojazdu i sprawca uzyskał za niego wyższą cenę. W istocie kryminalizacji zostały poddane czynności przygotowawcze do przestępstwa oszustwa, ponieważ służą do wprowadzenia nabywcy pojazdu w błąd. Oznacza to, że przestępstwa te obejmują czynności na przedpolu i stanowią przykład kryminalizacji uproszczonej.

2. W art. 306a k.k. są określone 4 typy przestępstwa; 2 typy podstawowe polegające na: a) zmianie wskazań drogomierza pojazdu mechanicznego lub ingerowaniu w prawidłowość jego pomiaru (§ 1); b) zleceniu innej osobie dokonanie zmian wskazań drogomierza pojazdu mechanicznego lub ingerowanie w prawidłowość jego pomiaru (§ 2) oraz 2 typy uprzywilejowane stanowiące wypadki mniejszej wagi tych czynów w typie podstawowym (§ 3).

3. Przedmiotem oddziaływania sprawcy jest drogomierz, który jest urządzeniem służącym do zapisu całkowitej odległości przebytej przez pojazd. Nie jest nim tachograf, który jest urządzeniem analogowym lub cyfrowym, przeznaczonym do montowania w pojazdach, mającym za zadanie m.in. rejestrację i zapis liczby kilometrów przebytej drogi przez pojazd, a także inne urządzenie rejestrujące zainstalowane w pojeździe.

4. Czynności sprawcze określone w art. 306a k.k. obejmują: a) zmianę wskazań drogomierza (§ 1), którą jest każda czynność polegająca na wprowadzeniu zmian w zamontowanym drogomierzu w zakresie jego wskazań niezgodnych z rzeczywistym stanem; może polegać na zmniejszeniu lub zwiększeniu wykazanych kilometrów; b) ingerowanie w prawidłowość pomiaru drogomierza (§ 1), polegające na zakłócaniu poprawnego wykazywania przejechanych kilometrów; c) zlecenie zmiany wskazania drogomierza lub ingerowanie w prawidłowość jego pomiaru (§ 2), a zatem czynność polegającą na powierzeniu wykonania dzieła, którego skutkiem ma być zmiana wskazania drogomierza lub zakłócona prawidłowość jego pomiaru.

5. Przestępstwem są wyżej wymienione zachowania podejmowane w stosunku do drogomierza zamontowanego w pojeździe mechanicznym. Pojazdem mechanicznym jest pojazd wprowadzany w ruch lub

poruszany przez umieszczony na nim silnik, niezależnie od jego mocy. Chodzi o wszystkie pojazdy, w tym także pojazdy zabytkowe i historyczne. Drogomierz nie musi stanowić obowiązkowego wyposażenia pojazdu, a wystarczające jest, że jest zamontowany w pojeździe, niezależnie od tego, czy uczynił to producent, czy właściciel pojazdu.

Literatura

- Andrejew I., [w:] I. Andrejew, W. Świda, W. Wolter, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 1973.
- Andrejew I., *Podstawowe pojęcia nauki o przestępstwie*, Warszawa 1988.
- Andrejew I., *Polskie prawo karne w zarysie*, Warszawa 1989.
- Artymiak A., *Kłopotliwe konsekwencje kazuistycznej ustawy karnej w aspekcie prawa do rozpoznania sprawy przez sąd właściwy – zagadnienia wybrane*, [w:] P. Kardas, T. Sroka, W. Wróbel (red.), *Państwo prawa i prawo karne. Księga jubileuszowa Profesora Andrzeja Zolla. Tom II*, Warszawa 2012.
- Bachmat P., *Pełnienie funkcji publicznej w państwie obcym lub organizacji międzynarodowej jako przestępstwo odpowiedzialności za przestępstwa sprzedajności i przekupstwa (art. 228 § 6 k.k. i art. 229 § 5 k.k.)*, „Prawo w Działaniu” 2015, nr 23.
- Bachrach A., *Przestępstwa drogowe w projekcie kodeksu karnego*, „Państwo i Prawo” 1969, nr 1.
- Bafia J., [w:] J. Bafia, D. Egierska, I. Śmietanka, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, Warszawa 1974.
- Banasik K., *Typ uprzywilejowany czynu zabronionego*, „Prokuratura i Prawo” 2013, nr 9.
- Bogacki P., *Wypadek mniejszej wagi jako typ uprzywilejowany przestępstwa rozboju*, „Monitor Prawniczy” 2014, nr 16.
- Bojarski T., *Odmiany podstawowych typów przestępstw w prawie polskim*, Warszawa 1982.
- Bratek A., *System tachografu nadzorujący urządzenia kontrolno-pomiarowe w pojeździe szynowym*, „Szybkobieżne Pojazdy Gąsienicowe” 2011, nr 1.
- Brulikowska I., [w:] J. Waszczyński (red.), *Prawo karne w zarysie. Część szczególna*, Łódź 1981.
- Brylak J., *Ochrona prawna bezpieczeństwa w ruchu drogowym*, Warszawa 2018.
- Brzezińska J., *Kilka uwag o „wypadku mniejszej wagi”*, [w:] T. Kalisz (red.), „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 2014, t. XXXI.
- Buchała K., *Przestępstwa i wykroczenia drogowe w nowym prawie polskim*, Warszawa 1974.
- Budyn-Kulik M., [w:] M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2017.
- Dąbrowska-Kardas M., Kardas P., [w:] A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Tom III. Komentarz do art. 278–363*, Warszawa 2008.
- Drexler Z., Kochanowski J., Rychter W., Tomczyk W., *Kodeks drogowy. Komentarz*, Warszawa 1988.
- Egierska D., *Nowe wykroczenia*, „Zagadnienia Karno-Administracyjne” 1969, nr 5.

- Gardocki L., *Typizacja uproszczona*, „*Studia Iuridica*” 1982, nr 10.
- Gardocki L., *Uproszczone formy penalizacji*, „*Państwo i Prawo*” 1975, nr 8–9.
- Gardocki L., *Zagadnienia teorii kryminalizacji*, Warszawa 1990.
- Góral R., *Kodeks karny. Praktyczny komentarz*, Warszawa 2007.
- Górniok O., [w:] O. Górniok i in., *Kodeks karny. Komentarz. Tom II*, Gdańsk 2005.
- Górniok O., Lelental S., Popławski H., *Prawo karne. Część szczególna*, Gdańsk 1975.
- Grześkowiak A., [w:] A. Marek (red.), *Prawo karne. Zagadnienia teorii i praktyki*, Warszawa 1986.
- Gubiński A., *Zasady prawa karnego*, Warszawa 1975.
- Gubiński A., Sawicki J., *Przestępstwa komunikacyjne na tle praktyki i jej potrzeb*, „*Państwo i Prawo*” 1961, nr 7.
- Gutekunst W., [w:] O. Chybiński, W. Gutekunst, W. Świda, *Prawo karne. Część szczególna*, Warszawa 1971.
- Kochanowski J., *Przestępstwa i wykroczenia drogowe. Komentarz*, Warszawa 1991.
- Kochanowski J., *Zagadnienia przestępstw drogowych i przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji*, Warszawa 1990.
- Kotowski W., *Glosa do wyroku SN z dnia 25 października 2007 r., III KK 270/07, „Paragraf na Drodze”* 2008, nr 3.
- Krajewski A., *Glosa do wyroku SN z dnia 22 maja 1973 r., V KRN 177/73, „Wojskowy Przegląd Prawniczy”* 1974, nr 3.
- Kubala W., *Glosa do wyroku SN z dnia 14 maja 1980 r., V KRN 90/80, „Palestra”* 1982, nr 4.
- 846 Kubala W., *Wypadek mniejszej wagi, „Wojskowy Przegląd Prawniczy”* 1972, nr 3.
- Kuleba A., *Przestępstwa drogowe w województwie zielonogórskim, „Państwo i Prawo”* 1963, nr 4.
- Kulik M., *Komentarz do art. 306a, [w:] M. Mozgawa (red.), Kodeks karny. Komentarz aktualizowany, Lex* 2019.
- Kulik M., [w:] M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2017.
- Kunze E., Tarnawski M., *Glosa do wyroku SN z dnia 22 maja 1973 r., V KRN 177/73, „Nowe Prawo”* 1974, nr 9.
- Kupiec W., *Odpowiedzialność karna za dopuszczenie do ruchu pojazdu mechanicznego niesprawnego, „Nowe Prawo”* 1968, nr 9.
- Lachowski J., [w:] V. Konarska-Wrzošek (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2018.
- Łabuda G., [w:] J. Giezek (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, Warszawa 2014.
- Mały słownik polskiego*, red. S. Skorupka, H. Auderska, Z. Łempicka, Warszawa 1968.
- Marek A., *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2010.
- Matysiak J., *Alkohol a przestępczość drogowa*, Warszawa 1964.
- Matysiak J., *Alkohol a przestępstwa komunikacyjne, „Problemy Alkoholizmu”* 1972, nr 7.
- Michalski B., [w:] A. Wąsek, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny. Tom II. Komentarz do artykułów 222–316*, Warszawa 2010.
- Mioduski K., [w:] J. Bafia, K. Mioduski, M. Siewierski, *Kodeks karny. Komentarz. Tom I*, Warszawa 1987.
- Morawski L., *Wstęp do prawoznawstwa*, Toruń 2014.
- Oczkowski T., [w:] R.A. Stefański (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2018.

- Oleniak H., *Krótkotrwały zabór samochodu w świetle badań akt sądowych*, Warszawa 1975.
- Oleżalek M., *Metodyka pracy adwokata i radcy prawnego w sprawach przestępstw i wykroczeń drogowych*, Warszawa 2018.
- Palka P., Reut M., *Korupcja w nowym kodeksie karnym*, Kraków 1999.
- Plebanek E., *Wypadek mniejszej wagi – kilka uwag na temat charakteru instytucji*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2011, nr 1.
- Pływaczewski E., Guzik-Makaruk E.M., [w:] M. Filar (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2016.
- Polony J., *Zarys techniki ścigania przestępstw drogowych*, Warszawa 1969.
- Potulski J., *Typ uprzywilejowany korupcji urzędniczej – wypadek mniejszej wagi*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2010, nr 24.
- Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny. Tom 7*, red. H. Zgółkowa, Poznań 1996.
- Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny. Tom 49*, red. H. Zgółkowa, Poznań 2004.
- Puchowski B., *Stan nietrzeźwości w nowej ustawie przeciwalkoholowej*, „Problemy Kryminalistyki” 1960, nr XXV.
- Radecki W., Urbanek K., *Zabór pojazdu mechanicznego w celu krótkotrwałego użycia w świetle ustawy i praktyki sądowej*, „Służba MO” 1974, nr 4.
- Siewierski M., [w:] J. Bafia, L. Hochberg, M. Siewierski, *Ustawy karne PRL. Komentarz*, Warszawa 1965.
- Skorupka J., *Typy przestępstw korupcyjnych po noweli kodeksu karnego z 13.06.2003 r.*, [w:] L. Bogunia (red.), „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 2004, t. XV.
- Skrzeliński T., *Pojazdy zabytkowe*, „Rzeczoznawca Samochodowy” 2002, nr 1.
- Stefańska B.J., *Wypadek mniejszej wagi w polskim prawie karnym*, „Ius Novum” 2017, nr 1.
- Stefański R.A., *Glosa do wyroku SN z dnia 25 października 2007 r.*, III KK 270/07, „Prokuratura i Prawo” 2008, nr 5.
- Stefański R.A., *Glosa do wyroku SN z dnia 4 lutego 1993 r.*, III KRN 254/92, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1993, nr 10.
- Stefański R.A., *Komentarz do art. 42*, [w:] R.A. Stefański (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Legalis 2019.
- Stefański R.A., *Okoliczności uzasadniające przyjęcie „wypadku mniejszej wagi”*, „Prokuratura i Prawo” 1996, nr 12.
- Stefański R.A., *Pojazdy zabytkowe. Aspekty prawne*, „Paragraf na Drodze” 2004, nr 2.
- Stefański R.A., *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego za lata 1991–1993*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 1994, nr 3–4.
- Stefański R.A., *Przestępstwa i wykroczenia w orzecznictwie SN*, Warszawa 1997.
- Stefański R.A., *Przestępstwo czynnej płatnej protekcji (art. 230a k.k.)*, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 5.
- Stefański R.A., *Przestępstwo korupcji gospodarczej (art. 296a KK)*, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 3.
- Surkont M., *Łapownictwo*, Sopot 1999.
- Szeleszczuk D., *Kryminalizacja „cofania liczników” w świetle projektowanej nowelizacji Kodeksu karnego z 5 lipca 2018 r.*, „Prokuratura i Prawo” 2019, nr 1.
- Szeleszczuk D., *Kryminalizacja procederu „cofania liczników” w świetle projektów nowelizacji Kodeksu karnego*, „Paragraf na Drodze” 2018, nr 6.

- Szeleszczuk D., [w:] A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2019.
- Szwarczyk M., [w:] T. Bojarski (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2006.
- Świda W., *Prawo karne*, Warszawa 1989.
- Tarnowski F., *Glosa do wyroku SN z dnia 14 maja 1980 r.*, V KRN 90/80, „Nowe Prawo” 1981, nr 10–12.
- Tarnowski F., *Wypadek przestępstwa mniejszej wagi*, „Zeszyty Naukowe IBPS” 1980, nr 13.
- Tomczyk W., *Kary dodatkowe w projekcie prawa o wykroczeniach*, „Zagadnienia Karo-Administracyjne” 1969, nr 3–4.
- Wąsek M., *Glosa do wyroku SA w Lublinie z dnia 8 sierpnia 1996 r.*, II AKa 91/96, „Prokuratura i Prawo” 1997, nr 5.
- Wilk L., [w:] M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny. Komentarz. Tom II. Art. 222–316*, Warszawa 2017.
- Wolter W., *Nauka o przestępstwie*, Warszawa 1973.
- Wolter W., *Uprzywilejowane typy przestępstw*, „Państwo i Prawo” 1976, nr 1–2.
- Wróbel W., Zoll A., *Polskie prawo karne. Część ogólna*, Kraków 2012.
- Zelga A., *Glosa do wyroku SN z dnia 19 marca 1970 r.*, Rw. 179/70, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1971, nr 4, poz. 67.
- Zelga A., *Wypadki przestępstw mniejszej wagi*, „Palestra” 1972, nr 1.
- Zgoliński I., [w:] V. Konarska-Wrzošek (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2018.
- Zieliński M., *Wykładnia prawa. Zasady, reguły, wskazówki*, Warszawa 2010.

Orzecznictwo

- Postanowienie SN z dnia 13 czerwca 2002 r., V KKN 544/00, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Izba Wojskowa” 2002, nr 9–10, poz. 73.
- Postanowienie SN z dnia 18 czerwca 2014 r., III KK 28/14, Lex nr 1483958.
- Uchwała SN z dnia 28 lutego 1975 r., V KZP 2/74, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Izba Wojskowa” 1975, nr 3–4, poz. 33.
- Uchwała SN z dnia 20 lipca 1976 r., VII KZP 10/76, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Izba Wojskowa” 1976, nr 9, poz. 109.
- Uchwała SN z dnia 29 grudnia 1976 r., VII KZP 27/76, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Izba Wojskowa” 1977, nr 1, poz. 4.
- Uchwała SN z dnia 14 listopada 1981 r., VI KZP 16/81, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Izba Wojskowa” 1981, nr 12, poz. 72.
- Uchwała SN z dnia 12 maja 1993 r., I KZP 9/93, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Izba Wojskowa” 1993, nr 5–6, poz. 27.
- Wyrok SN z dnia 21 lutego 1964 r., V K 120/64, niepubl.
- Wyrok SN z dnia 10 marca 1964 r., IV K 1296/61, „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1964, nr 11, poz. 225.
- Wyrok SN z dnia 14 sierpnia 1965 r., V KRN 767/65, niepubl.
- Wyrok SN z dnia 22 kwietnia 1969 r., V KRN 185/69, niepubl.
- Wyrok SN z dnia 20 maja 1969 r., V KRN 206/69, niepubl.

- Wyrok SN z dnia 15 czerwca 1971 r., V KRN 178/71, niepubl.
- Wyrok SN z dnia 22 maja 1973 r., V KRN 177/73, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Izba Wojskowa” 1973, nr 11, poz. 144.
- Wyrok SN z dnia 14 sierpnia 1975 r., Rw 898/75, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Izba Wojskowa” 1975, nr 12, poz. 169.
- Wyrok SN z dnia 21 września 1988 r., V KRN 186/88, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Wydawnictwo Prokuratury Generalnej” 1989, nr 3, poz. 42.
- Wyrok SN z dnia 4 lutego 1993 r., III KRN 254/92, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1993, nr 10, poz. 198.
- Wyrok SN z dnia 22 lipca 1993 r., II KRN 18/93, Lex nr 1671633.
- Wyrok SN z dnia 15 października 1996 r., IV KKN 247/96, „Prokuratura i Prawo” 1997, nr 4 (wkładka), poz. 4.
- Wyrok SN z dnia 25 października 2007 r., III KK 270/07, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych” 2007, nr 1, poz. 2320.
- Wyrok SN z dnia 12 stycznia 2011 r., IV KK 341/10, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych” 2011, poz. 49.
- Wyrok SN z dnia 4 listopada 2016 r., V KK 259/16, Lex nr 2147289.
- Wyrok SA w Katowicach z dnia 2 sierpnia 2001 r., II AKa 284/01, „Prokuratura i Prawo” 2002, nr 5 (wkładka), poz. 9.
- Wyrok SA w Krakowie z dnia 5 czerwca 2002 r., II AKa 128/02, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2002, nr 6, poz. 16.

Akty prawne

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady UE 2014/45 z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie okresowych badań zdatności do ruchu drogowego pojazdów silnikowych i ich przyczep oraz uchylającej dyrektywę 2009/40/WE (Dz.Urz. UE L 127, s. 51, ze zm.).
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych pojazdów oraz zakresu ich niezbędnego wyposażenia (Dz.U. z 2016 r. poz. 2022 ze zm.).
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 165/2014 z dnia 4 lutego 2014 r. w sprawie tachografów stosowanych w transporcie drogowym i uchylającego rozporządzenie Rady (EWG) nr 3821/85 w sprawie urządzeń rejestrujących stosowanych w transporcie drogowym oraz zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego (Dz.Urz. UE L 60, s. 1).
- Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz.U. z 2020 r. poz. 110).
- Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. z 2019 r. poz. 2214).

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2018 r. poz. 2067 ze zm.).

Ustawa z dnia 5 lipca 2018 r. o tachografach (Dz.U. poz. 1480 ze zm.).

Ustawa z dnia 15 marca 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz ustawy – Kodeks karny (Dz.U. poz. 870).

Netografia

<http://orka.sejm.gov.pl/Zapisy8.nsf/wgsknrn/INF-271> (dostęp: 5.02.2020).

<http://orka.sejm.gov.pl/Zapisy8.nsf/wgsknrn/INF-249> (dostęp: 5.02.2020).

<http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=2878> (dostęp: 5.02.2020).

<https://autokult.pl/33762,licznik-kilometrow-budowa-dzialanie-awarie-i-dla-czego-nie-nalezy-mu-wierzyc> (dostęp: 5.02.2020).

<https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12307059/katalog/12484405#12484405> (dostęp: 5.02.2020).

<https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12307059/katalog/12484411#12484411> (dostęp: 5.02.2020).

https://www.onet.pl/?utm_source=szukaj.interia.pl_viasg_autoswiat&utm_medium=referral&utm_campaign=leo_automatic&srcc=ucs&pid=de5599d1-2a24-51ac-a694-95aece9c7cc5&sid=b9b33d49-b4b1-42af-a1ec-7e65a89beb8d&utm_v=2 (dostęp: 5.02.2020).

<https://www.prawo.pl/biznes/przekrecanie-licznika-i-tachografu-bedzie-przestepstwem,384928.html> (dostęp: 5.02.2020).